

מרים הנביאה

מיכה פרק ו, ד

כי הצלתיך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתיך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים:
תרגום יונתן בן עוזיאל- משה לאלפא מסורת דינין ואהרן לכפרא על עמא ומרים לאוראה לנשיא

שמות רבה פרשה א, ד "הבאים מצרימה". וכי היום באים והלא ימים רבים היו להם שבאו למצרים, אלא כל זמן שיוסף היה קיים, לא היה להם משאוי של מצרים, מת יוסף נתנו עליהם משאוי, לפיכך כתיב "הבאים", כאלו אותו יום נכנסו למצרים.

שמות רבה פרשה א, ח

"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא". ללמדך, שכל זמן שהיה אחד מהם קיים מאותן שירדו למצרים לא שעבדו המצרים בישראל.

מהר"ל גבורות ד' - ואח"כ היו מוסיפין "וימררו את חייהם" מזמן שנולדה מרים, וזה כאשר נולדה מרים היתה התחלת התקרבות ישראל אל הגאולה. שגם מרים היתה צריכה אל ישראל, שבזכותה היה הבאר. ודור שהיתה בו מרים הוא יותר הפך למצרים, שהרי מרים סיבה לגאולתם ומצרים סיבה לשעבודם וכל הפך גובר על הפך. ומפני כך היה שעבוד מצרים עליהם יותר כי היו הפכים ומתנגדים זה לזה בודאי בכל מה שאפשר. ולפיכך היתה המרירות מזמן שנולדה מרים.

שמות רבה פרשה א, יג כשראה שהם פרים ורבים גזר על הזכרים, הה"ד ויאמר מלך מצרים למילדות וגו', מי היו המילדות? רבי שמואל בר נחמן אמר- אשה ובתה, יוכבד ומרים, ולא היו למרים אלא ה' שנים, שאהרן גדול ממשה ג' שנים, אמרו רח"ל- הולכת היתה עם יוכבד אמה ועושה צרכיה, והיתה זריזה. "אשר שם האחת שפרה" שהיתה משפרת את התינוק, כשהוא יוצא מלא דם, פועה שהיתה נופעת יין בתינוק אחר אמה, ד"א שפרה שפרו ורבו ישראל עליה, פועה שהיתה מפיעה את התינוק כשהיו אומרים מת, ד"א פועה שהופיעה את ישראל לאלהים, ד"א פועה שהופיעה פנים כנגד פרעה, וזקפה חוטמה בו ואמרה לו אוי לו לאותו האיש כשיבא האלהים ליפרע ממנו, נתמלא עליה חמה להרגה, שפרה שהיתה משפרת על דברי בתה ומפייסת עליה, אמרה לו אתה משגיח עליה תינוקת היא ואינה יודעת כלום, פועה, שהופיעה פנים כנגד אביה, שהיה עמרם ראש סנהדרין באותה שעה כיון שגזר פרעה ואמר כל הבן הילוד, אמר עמרם ולריק ישראל מולידים, מיד הוציא את יוכבד ופירש עצמו מתשמיש המטה, עמדו כל ישראל וגרשו את נשותיהן, אמרה לו בתו גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה על הזכרים ונקבות, פרעה רשע הוא וגזירתו ספק מתקיימת ספק אינה מתקיימת, אבל אתה צדיק וגזירתך מתקיימת, עמד הוא והחזיר את אשתו עמדו כל ישראל והחזירו נשותיהם, הוי פועה שהופיעה פנים כנגד אביה.

שמות רבה פרשה א, כב "ותתצב אחותו מרחוק", למה עמדה מרים מרחוק, אמר רב עמרם בשם רב לפי שהיתה מרים מתנבאת ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל, כיון שנולד משה נתמלא כל הבית אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה בתי נתקיימה נבואתך, וכיון שהטילוהו ליאור, עמדה אמה וטפחה לה על ראשה, אמרה לה בתי והיכן נבואתיך, והיינו דכתיב ותתצב אחותו מרחוק וגו', לדעת מה יהא בסוף נביאותה,

עולת ראי"ה, תפילת העמידה

לישועתך קיונו כל היום.- צפית לישועה" (שבת ל"א). האדם באשר הוא אדם פרטי, הוא מוגבל בהגבלה צרה, בכל ישותו ומציאותו, נגד אותו הערך שצריך הוא להשכיל בנפשו במה שהוא אבר מן הכלל הגדול, של כל האומה, שהיא ג"כ מסתעפת לכלל המצאות, אשר פרטי הטוב והאור הולכים ומצטרפים אל החשבון הכללי, באין הבחן אם הכללות נראית לשעתה או תבא לאחר זמן, אבל נדע נאמנה כי בא תבא, וכל חלק מן הטוב שבאוצר כל איש פרטי מצטרף הוא עם החיים הכלליים, ההולכים לכוון את ישועת ד' הכללית בבא עתה. על-כן התביעה היותר שלמה היא על כל מהלך החיים של האדם, אם ניתן לו ערכו הכללי בתור צפיה לישועה. הצפיה כוללת גם שימת-עין תדירית, גם באין שום יחש של הכרה גלויה חיצונית אל הישועה, כמו שהמצפה עומד על המשמר ימים על שנה, ולא יעזוב עמדתו גם באין לפניו דבר מחודש, - וגם שבכל עת מצא של איזו הערה, שיראה שראוי לעשות איזה דבר לישועה, יחיש פעולתו ולא יעזוב, כמו שהמצפה בראותו ע"פ צפיתו, שבאה שעת מעשה, לבריחה או הגנה מאיזה אויב וכאלה, עליו החובה לעשות מה שדרוש לעשות לטובת המצב, כן יזרו לעת הנכון בלא איחור רגע וזמן. לאלה שתי התכונות יחדיו, הנראות כמתנגדות זל"ז, ההתמדה בצפיה מחשבתית והזירוז בעת הכושר, צריך להתרומם בעומק העיין של צפיה לישועה.

שמות פרק טו כ-כא

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן כל הנשים אסרית בתפים ובמחולות:
ותענ לָהֶם מרים שירו ליק יק כי גאה גאה סוס ור קבו כמה בים:

רש"י

את התוף - כלי קל מיני זמר: בתפים ובמחולות - מוכתרות היו לדקנויות שזכור שהקדוש ברוך הוא עוסק להם נסים והולילו תופים ומלכרים:
(וכל) ותענ להם מרים - משקל אמר שירה לאנשים, הוא אומר והם עונין לחציו, ומרים אמרה שירה לנשים:

של"ה. פרשת בשלח - וזהו תשורי מראש אמנה כלומר התחיל לשורר מראש דהיינו מקדם אשר נעשה לך וזה מצד האמונה. ומצינו מידה זו במשים יותר מבאנשים ובזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים כי האמינו בד' ולקחו תופים ומחולות כי האמינו בתשועת ד' אשר יעשה להם. ונתהפכו הנשים לגבורת האנשים להיותם אמיץ לב והאנשים לנשימץ על כן כתיב באנשים לשון נקבה ובנשים לשון זכר

אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר: "ואמר ביום ההוא הנה אלהיו זה קיונו לו וינשיענו זה ה' קיונו לו נגילה ונשמחה בישועתו":

(אמר ר' אלעזר)

מהר"ל, באר הגולה - עוד תדע להבין ענין המחול, דע כי השמחה הוא מצד הנפש, כי השמחה היא כאשר האדם הוא בשלמותו ואין שלימות- רק אל הנפש ולא אל הגוף החומרי. מצד שהגוף החומרי הוא בכח ולא בפועל ואין בו שלמות כלל במה שאינו בפועל יש לו כבידות הטבע. אדרבה- מצד הגוף החומרי שהוא בכח תמצא התוגה. לפיכך כאשר האדם מרקד יש בו שמחה יותר כי הנפש בשלמות כוחה ואז נמצאת השמחה. לפיכך אמר שהקב"ה יעשה מחול לצדיקים בגן עדן, כי הצדיקים, כאשר יהיו בגן עדן, יהיו מסולקים מן החומר העכור ותהיה הנפש גוברת. לא כמו הרשעים, שאף כאשר יפרדו מן העולם הגשמי, מפני שכאשר היו בעולם הזה היתה נפשם נמשכת אל הגוף שהוא חומרי ולפיכך אף אחר היפרדם מן הגוף, אין נפשם נבדלת מן החומר ולא יהיה להם המחול הזה, כי נפשם לא תהא מסולקת מן הגוף. אבל הצדיקים אשר היו גוברים על הגוף בעולם הזה היה זה בכבידות גדולה מושלים על הגוף המונע, ולא היה להם בעולם הזה מחולשבמחול- הנפש גובר והגוף נמשך אחריו. ודוקא לצדיקים יהיה המחול הזה מפני שאף בעולם הזה לא נמשכה נפש הצדיקים אחר הגוף, לפיכך בגן עדן שיוסר החומר העכור הזה, אז ימצא המחול לגמרי.
ואמר שהקב"ה יושב ביניהם ומרמזין עליו באצבעם, כי החומר בעולם הזה מסך מבדיל בין השם יתברך ובין הצדיקים שהוא המונע שאין ד' יתברך נמצא אליהם לגמרי. ובמחול הזה המורה על שלימות הנפש שלא יהיה לו מונע החומר, כי אז חומר המסך החוצץ בין הש"ת הוסר. "ומרמזין עליו באצבעם" שנמצא להם הש"ת נגלה בפועל עד שיאמר- "כי הוא זה". ודבר זה ברור ונכון.

שמות רבה פרשה א, יב

ד' גזירות גזר פרעה עליהם, בתחלה גזר וצוה לנוגשין שיהיו דוחקין בהן כדי שיהיו עושין הסכום שלהן, ולא יהיו ישינין בבתיהם, והוא חשב למעטן מפריה ורביה, אמר מתוך שאין ישינין בבתיהם אין מולידין, אמרו להן הנגשים, אם אתם הולכין לישן בבתיכם עד שאנו משלחין אתכם בבקר, היום עולה לשעה ולשתים ואין אתם משלימין את הסכום שלכם, שנאמר והנגשים אצים לאמר וגו', והיו ישינין על הארץ, אמר להן האלהים, אני אמרתי לאברהם אביהם שאני מרבה בניו ככוכבים, דכתיב (בראשית כב) כי ברך אברכך והרבה ארבה וגו', ואתם מתחכמים להן שלא ירבו, נראה איזה דבר עומד או שלי או שלכם, מיד וכאשר יענו אותן כן ירבה וגו',

דרש ר"ע בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים, ומה עשו בשעה שהיו הולכות לשאוב מים, הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבין מחצה מים ומחצה דגים, ומוליכות אצל בעליהן ושופות להם שתי קדרות אחת של חמין ואחת של דגים, ומאכילות אותן ומרחיצות אותן וסכות אותן ומשקות אותן, ומזקקות להם בין שפתים, שנאמר (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף בשכר ששכבו בין שפתים זכו ישראל לביזת מצרים, שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף,

וכיון שמתעברות באות לבתיהן, וכיון שהגיע זמן מולידיהם הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח, שנאמר (שיר השירים ח) תחת התפוח עוררתיו, והקב"ה שולח מלאך משמי מרום ומנקה אותם ומשפר אותם כחיה זו שמשפרת את הולד, שנאמר (יחזקאל טז) ומולדותיך ביום הולדת אותך וגו', ומנקט להם שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר (דברים לב) ויניקוהו דבש מסלע וגו', וכיון שמכירין בהן המצריים רצו להרגם, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומביאין שוורים וחורשין על גביהן, שנאמר (תהלים קכט) על גבי חרשו חורשים, ולאחר שהולכין מבצבצין ויוצאין כעשב השדה, שנאמר (יחזקאל טז) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו', וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהם, שנאמר (שם יחזקאל ט"ז) ותבאי בעדי עדיים, אל תקרי בעדי עדיים, אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקב"ה על הים, הם הכירוהו תחלה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו.